

KULTUR & TEOLOGI

En verkställande världsförbättrare

BOK

Dag Hammarskjöld. Att bära världen

Henrik Bergren
Bokförlaget
Max Ström

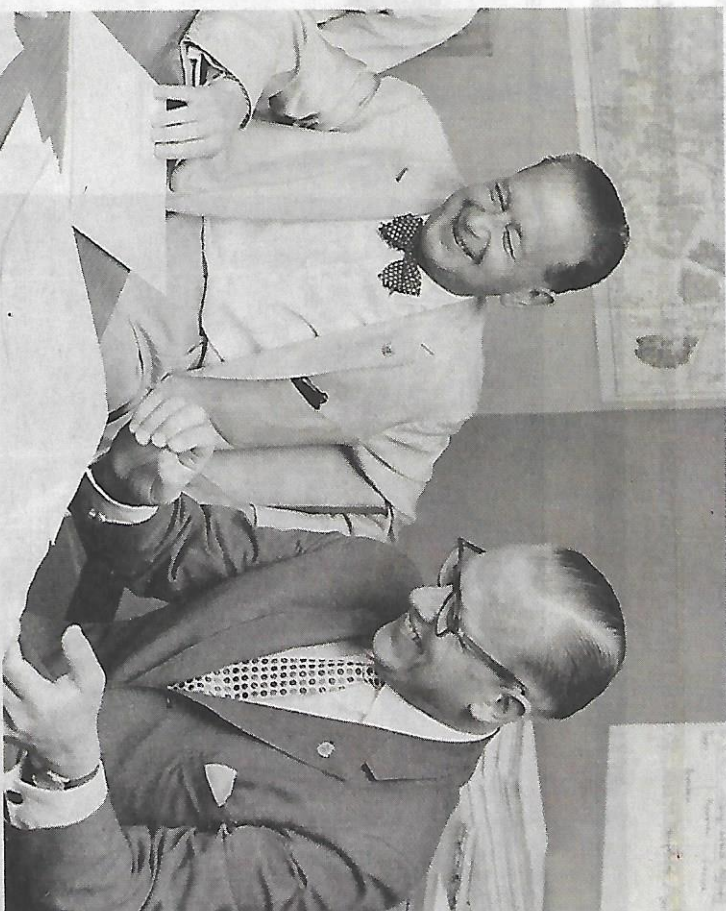
Dag Hammarskjöld var "a man of order" och "a man of grace", en plikttrogen och kompetent administratör och verkställare av andras beslut. Men lika mycket en inspirerande världsförbättrare med framtidstro.

Det är förmågan att förena dessa två motsatta idealtyper för det offentliga livets ledare som är det alldeles särskilda med Hammarskjöld, hävdar Henrik Bergren i sin välskrivna och rikt illustrerade nya bok om den svenske ämbetsmannen som på 1950-talet ledde och utvecklade Förenta nationerna. Hammarskjöld lyckades då ställa både världsorganisationen och sig själv i världspolitikkens centrum på ett sätt som saknar motstycke. Henrik Bergrens biografi är en klassisk kronologisk skildring från uppväxten som överbegyrd

hemmason i den konservativa landshövdingefamiljen på Uppsala slott till döden i ett fredsuppdrag i Kongo som både han och FN tappat kontrollen över.

Ambetsmannasynen hade han från fadern, som han annars var ganska främmande för, ett kristet gestaltat efterföljelseideal från modern som han däremot stod nära.

DET NEUTRALA ämbetsmannasynen styr hans snabba karriär genom den svenska statsförvaltningen på 1930- och 1940-talen. Men Bergren påpekar hur Dag Hammarskjölds intresseinriktning som nationalekonom rörde problem som också var centrala för den socialdemokratiska reformpolitiken och hur han vinner både Ernst Wigforss och Tage Erlanders förtroende. Överflyttad från finans- till utrikesdepartementet, till sist som regeringsledamot men fortfarande strikt opolitisk som han själv vill ha det, företräder han Sverige i byggandet av en ny internationell ekonomisk ordning efter andra världskrigets katastrof. Han får för första gången omvärldens ögon på sig och när FN i ett låst läge 1953 letar efter en ny generalsekreterare, blir han plöts-

FN:s generalsekreterare Dag Hammarskjöld tillsammans med Sture Linnér i Leopoldville i Kongo, augusti 1960.

FOTO: TT

» Just som 'a man of order' var han 'a man of grace'.

ligt ett förlösande kompromissnamn.

ERBJUDANDET om topposten i FN var en överraskning men kom lägligt och blev en frigörelse. Bergren visar utifrån den postumt upptäckta andliga dagboken *Vägmärken* och privata brev att Dag Hammarskjöld vid den här tiden inte längre såg den svenska ämbetsmannakarriären

som meningsfull. Han sökte en större livsuppgift.

Som generalsekreterare kunde han hålla fast vid ämbetsmannaneutraliteten och -integriteten, men nu tolkad som en trohet mot FN-stadgan och till världssamfundets, inte längre bara nationens, bästa. Just som "a man of order" var han "a man of grace". Dag Hammarskjöld blev en aktivtivist som med stöd i och nytolkning av FN-stadgan gav FN en roll i 1950-talets konflikter, inte minst kring avkolonisering. En gång handplockad av stormakterna utvecklade han rollen för FN som företrädare för de små

staterna. Han tog konflikter med både USA och Sovjet och inte minst med Frankrike och Storbritannien under deras föga ärofulla ret rätt som stor- och kolonialmakter.

Dag Hammarskjöld stod för en aktivistisk neutralitets- och småstatslinje som vi senare känner igen hos Olof Palme. Här finns ett svenskt samband som inte uppmärksammas ordentligt. Henrik Bergren som tidigare skrivit om både svensk politisk mentalitet och Olof Palme vore särskilt lämpad att skildra detta i nästa bok.

ANDERS MELLBOURN